

NOTA VAN TOELICHTING

ALGEMEEN DEEL

Dit besluit wijzigt het Besluit alcohol, drugs en geneesmiddelen in het verkeer en het Besluit middelenonderzoek bij geweldplegers. Het betreffen enkele (deels technische) wijzigingen die wenselijk zijn gebleken na de eerste praktijkervaringen met beide besluiten sinds de inwerkingtreding op 1 juli 2017 en 1 januari 2017 respectievelijk. Vanwege het gedetailleerde karakter en de uiteenlopende aard van de wijzigingen wordt volstaan met een artikelsgewijze toelichting. Daarin wordt ook, waar van toepassing, aandacht besteed aan de reacties die zijn ontvangen tijdens de consultatie van het concept van dit besluit. Voor wat betreft de administratieve en financiële consequenties geldt dat de wijzigingen in dit besluit vanwege hun aard niet zullen leiden tot aanvullende consequenties voor de uitvoeringspraktijk.

ARTIKELSGEWIJS DEEL

ARTIKEL I

Dit artikel wijzigt het Besluit alcohol, drugs en geneesmiddelen in het verkeer. Alle hierna genoemde artikelen hebben betrekking op dat besluit, tenzij anders vermeld.

Onderdeel A

Met de wijziging van artikel 3 wordt allereerst de groep amfetamine-achtige stoffen verplaatst van het tweede lid (over gecombineerd gebruik) naar het eerste lid (over enkelvoudig gebruik).

In artikel 3 is bepaald dat voor het gebruik van een amfetamine-achtige stof – dat kan zijn amfetamine, methamfetamine, MDMA, MDEA of MDA – een grenswaarde geldt van 50 microgram per liter bloed (eerste lid, onder a). Wanneer een amfetamine-achtige stof wordt gebruikt in combinatie met andere aangewezen stoffen, alcohol of niet aangewezen stoffen als bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de Wegenverkeerswet 1994 (WVW), geldt een grenswaarde van 25 microgram per liter bloed (tweede lid, onder a). Wanneer echter niet één amfetamine-achtige stof, maar twee of meer amfetamine-achtige stoffen worden aangetroffen, moeten deze worden getotaliseerd en geldt daarvoor een grenswaarde van 50 microgram per liter bloed (eveneens tweede lid, onder a). Een dergelijke groep amfetamine-achtige stoffen lijkt een vorm van gecombineerd gebruik, maar is dat naar haar werking niet. Het effect van een groep amfetamine-achtige stoffen is vergelijkbaar met het effect van een enkele amfetamine-achtige stof. Bij de introductie van het besluit is reeds benadrukt dat de werking van amfetamine-achtige stoffen onderling goed vergelijkbaar is en dat die stoffen (dus) kunnen worden opgeteld (Stb. 2016, 529, p. 15). Het is dan ook zuiverder een groep amfetamine-achtige stoffen te kwalificeren als enkelvoudig gebruik en daarmee onder te brengen in het eerste lid. Onderhavige wijziging voorziet hierin.

Door een groep amfetamine-achtige stoffen te kwalificeren als enkelvoudig gebruik, sluit artikel 3 beter aan bij artikel 8, vijfde lid, WVW, dat in de eerste volzin (over enkelvoudig gebruik) ook uitdrukkelijk spreekt van het gebruik van stoffen die zijn aangewezen als groep. Die zinsnede is opgenomen met het oog op de amfetamine-achtige stoffen.

Het bovenstaande laat uiteraard onverlet dat wanneer amfetamine-achtige stoffen (al dan niet in een groep) worden gebruikt in combinatie met andere aangewezen stoffen, alcohol of een niet aangewezen stof, de grenswaarde van 25 microgram per liter bloed uit het tweede lid blijft gelden. Die grenswaarde is gelijk aan de laagst meetbare hoeveelheid die niet op natuurlijke wijze in het bloed aanwezig kan zijn.

Voor de stof cocaïne geldt het bovenstaande niet. De werking van cocaïne kan niet worden vergeleken met de werking van amfetamine-achtige stoffen. De stof cocaïne werd echter wel tezamen met de amfetamine-achtige stoffen genoemd in het eerste lid, onder a, aangezien de stof cocaïne dezelfde grenswaarde kent. Omdat nu echter ook de groep amfetamine-achtige stoffen is ondergebracht in het eerste lid, onder a, en de stof cocaïne niet kan worden meegeteld als de

amfetamine-achtige stoffen onderling worden getotaliseerd, is de stof cocaïne ondergebracht in een afzonderlijk onderdeel c.

Tot slot is in het tweede lid, onder e, de grenswaarde voor alcohol uitgebreid met een ademalcoholgehalte. De grenswaarde voor alcohol was tot nu toe (enkel) uitgedrukt in de hoeveelheid alcohol per liter bloed. Echter, waar de vaststelling van de aanwezigheid van drugs altijd via een bloedonderzoek geschiedt, kan voor de vaststelling van alcohol soms worden volstaan met een (nader) ademonderzoek als bedoeld in artikel 10. Na een dergelijk onderzoek is het alcoholgehalte vanzelfsprekend niet uitgedrukt in de hoeveelheid alcohol per liter bloed. In dat geval kan het vastgestelde ademalcoholgehalte in theorie worden omgerekend, maar vanuit het oogpunt van volledigheid is ook het ademalcoholgehalte aan het artikel toegevoegd. In het Besluit middelenonderzoek bij geweldplegers is reeds een ademalcoholgehalte opgenomen.

Onderdeel B

Artikel 11, derde lid, is op twee onderdelen gewijzigd.

Allereerst is in de aanhef helderder aangegeven welke artikelen van overeenkomstige toepassing zijn op een tegenonderzoek na een ademanalyse. Zo werd artikel 17 van overeenkomstige toepassing verklaard, terwijl de in dat artikel genoemde opsporingsambtenaar niet betrokken is bij het tegenonderzoek. De onderzoeker stuurt het verslag van het tegenonderzoek immers rechtstreeks aan de verdachte als opdrachtgever van het tegenonderzoek (artikel 16, vijfde lid). Uit het van overeenkomstige toepassing verklaren van artikel 17 is in de rechtspraak bovendien wel eens de verkeerde conclusie getrokken dat er na een tegenonderzoek na een ademanalyse nog een tweede tegenonderzoek mogelijk zou zijn (zie bijvoorbeeld ECLI:NL:GHARL:2020:8951). Dat is uiteraard niet het geval. Verder was artikel 19, eerste en tweede lid, van overeenkomstige toepassing verklaard, ondanks dat er bij een tegenonderzoek na een ademanalyse geen (regulier) bloedonderzoek is verricht en er dus ook geen laboratorium betrokken is dat een buisje met bloed beschikbaar kan stellen. Een en ander is gecorrigeerd met een zuiverder verwijzing.

Artikel 11, derde lid, onderdeel b, bepaalt dat de bloedafname bij een tegenonderzoek na een ademanalyse voor rekening van de verdachte komt. Verduidelijkt is dat de betaling van die kosten, waaronder ook worden begrepen de kosten voor het bloedblok en de transportkosten naar het laboratorium, niet langer hoeft te verlopen via de organisatie waarbij de opsporingsambtenaar werkzaam is (doorgaans de politie). De politie is immers geen partij bij de overeenkomst tussen verdachte en arts/verpleegkundige en zij beschikt ook niet over de juiste faciliteiten om in een reeks financiële mutaties de voor de arts bestemde betaling te extraheren en vervolgens door te geleiden. Tussenkost van de politie is bovendien overbodig, nu tegenwoordig de mogelijkheid bestaat van een digitaal betaalverzoek. Daardoor kan de arts of verpleegkundige de verdachte rechtstreeks een betalingsverzoek sturen ter voldoening van het verschuldigde bedrag. Na betaling kan de bloedafname plaatsvinden. Betaling kan uiteraard ook nog steeds op andere wijze plaatsvinden, bijvoorbeeld contant, als partijen dat overeenkomen. In alle gevallen zal de verdachte eerst moeten betalen alvorens bloedafname zal plaatsvinden.

Onderdeel C

In artikel 12, derde lid, is verduidelijkt dat de termijn voor bloedafname geldt voor zowel een onderzoek naar de aangewezen stoffen (een 'regulier' bloedonderzoek als bedoeld in artikel 1, onder b) als een onderzoek naar niet aangewezen stoffen (een aanvullend bloedonderzoek als bedoeld in artikel 1, onder c). Bij de introductie van het besluit bepaalde artikel 12, derde lid, expliciet dat de termijn voor bloedafname geldt voor zowel een onderzoek naar de in het besluit aangewezen stoffen, als een onderzoek naar niet aangewezen stoffen als bedoeld in artikel 8, eerste lid, WVV. Bij besluit van 15 februari 2018 tot wijziging van het Reglement rijbewijzen in verband met de definitieve invoering van het begeleid rijden, en een enkele redactionele wijziging en van het Besluit alcohol, drugs en geneesmiddelen in het verkeer in verband met enkele technische aanpassingen (Stb. 2018, 71) is de verwijzing naar de niet aangewezen stoffen geschrapt, omdat het onderzoek naar die stoffen valt onder het 'aanvullend bloedonderzoek', bedoeld in artikel 1, onder c, en dus systematisch niet past in een bepaling over het (reguliere)

bloedonderzoek. Het aanvullend bloedonderzoek is geregeld in artikel 18, dat artikel 12 overigens wel van overeenkomstige toepassing verklaart. Nu artikel 12, derde lid, enkel nog spreekt over de in het besluit aangewezen stoffen, is in de praktijk onduidelijkheid ontstaan over de vraag of de termijn voor bloedafname nog geldt bij een (aanvullend) bloedonderzoek naar niet aangewezen stoffen. Dat is uiteraard nog steeds het geval. Daarom is de eerste volzin van artikel 12, derde lid, neutraler geformuleerd door niet langer te verwijzen naar specifieke stoffen.

Onderdeel D

In artikel 13, eerste lid, onder d, is de zinsnede vervallen dat de buisjes met bloed "zo spoedig mogelijk" worden verstuurd naar een laboratorium. Met een snelle verzending van de bloedmonsters werd een minimale afbraak van de bloedwaarden nagestreefd. Als gevolg van een nieuwe wijze van bewaren en transporteren is dit voorschrift inmiddels achterhaald geraakt, terwijl er in de rechtspraak nog steeds vergaande conclusies worden getrokken als een verzending naar het oordeel van de rechter niet spoedig heeft plaatsgevonden.

Ten tijde van de introductie van het besluit werden de buisjes met bloed ongekoeld per post of per dienstvoertuig verstuurd naar het Nederlands Forensisch Instituut (NFI). Vanaf eind 2017 worden ook laboratoria in het buitenland betrokken bij de uitvoering van bloedonderzoeken. Tot 1 januari 2019 werden de buisjes met bloed altijd eerst ongekoeld naar het NFI gestuurd en vervolgens door het NFI onder geconditioneerde omstandigheden (diepgevroren) doorgestuurd naar het buitenlandse laboratorium. Sinds 1 januari 2019 stuurt de politie de buisjes met bloed rechtstreeks naar het buitenlandse laboratorium, altijd onder geconditioneerde omstandigheden. Ook verzendingen naar het NFI vinden sinds die datum onder geconditioneerde omstandigheden plaats. De politie maakt bij de verzendingen gebruik van een gecontracteerde transporteur en vaste ophaalmomenten in de week. Ook tot het moment van transport worden de buisjes met bloed tegenwoordig onder geconditioneerde omstandigheden bewaard. Het NFI heeft aangegeven dat indien het bloed onder deze condities wordt bewaard en getransporteerd, er tot zes maanden nagenoeg geen verlaging van de bloedwaarden wordt vastgesteld. Het afbraakrisico van de bloedwaarden is daardoor na de bloedafname zo goed als afwezig. Toch worden er in de rechtspraak nog met enige regelmaat vergaande conclusies getrokken als een verzending naar het oordeel van de rechter niet spoedig heeft plaatsgevonden. In die gevallen oordeelt de rechter dat een (te) lange verzendtijd maakt dat er geen sprake is van een onderzoek in de zin van artikel 8, vijfde lid, WVV en volgt vrijspraak. Maar inmiddels heeft het loutere tijdsverloop als gezegd geen significante invloed op de betrouwbaarheid van de bloedmonsters en (dus) op de juistheid van het bloedonderzoek. Om deze reden is ervoor gekozen de betreffende zinsnede te schrappen. Deze wijziging heeft tot gevolg dat voor een vrijspraak geen aanleiding meer kan worden gevonden louter en alleen in het zijn opgetreden van vertraging bij de verzending of het transport.

Onderdelen E en F

Deze onderdelen voorzien in een verruiming van de termijnen waarbinnen het bloedonderzoek en het aanvullend bloedonderzoek dienen te geschieden.

Bij de introductie van het besluit is de termijn waarbinnen het bloedonderzoek dient te geschieden, op twee weken gesteld (artikel 16, eerste lid). Voor het aanvullend bloedonderzoek geldt een termijn van vier dan wel zes weken (artikel 18, tweede lid). Deze termijnen zijn in het leven geroepen omdat de concentratie van de werkzame stoffen in het bloed na verloop van tijd kan afnemen. Het is derhalve van belang dat de laboratoria de onderzoeken voortvarend uitvoeren. Bijkomend voordeel is dat de opsporing en de verdachte niet te lang hoeven te wachten op de uitslag van het onderzoek.

De termijnen behoeven echter om twee redenen verruiming. Allereerst blijkt sinds de inwerkingtreding van het besluit dat de termijnen in de praktijk niet haalbaar zijn voor de laboratoria. Het NFI heeft in 2018 gemonitord hoe lang een bloedonderzoek gemiddeld duurt. Daaruit kwam naar voren dat een bloedonderzoek gemiddeld drie tot vier weken in beslag neemt. Een aanvullend bloedonderzoek duurt nog langer, vanwege de grote hoeveelheid stoffen (bijna 300) waarop moet worden getest. Een tweede reden voor de verruiming is dat er bij de totstandkoming van het besluit geen rekening werd gehouden met de reeds eerder (zie de toelichting bij artikel I, onderdeel D) besproken omstandigheid dat de bloedmonsters zouden

worden ingevroren, ook tijdens het transport. Daardoor kunnen zij in principe een ruime(re) tijd worden bewaard zonder dat de concentratie van de in het bloed aanwezige werkzame stoffen noemenswaardig achteruit loopt.

Deze redenen maken dat de termijnen voor het verrichten van het bloedonderzoek en het aanvullend bloedonderzoek zijn verruimd naar vier respectievelijk acht weken. De wijzigingen maken dat de laboratoria nog steeds worden aangespoord het bloedonderzoek met gezwinde spoed te verrichten, zij het binnen een meer realistische termijn, terwijl de opsporing en de verdachte nog steeds binnen afzienbare tijd een uitslag zullen ontvangen.

In de gevallen waarin het rijbewijs van de verdachte is ingevorderd op grond van artikel 164, eerste lid, WVV, beslist het openbaar ministerie binnen tien dagen over het al dan niet langer onder zich houden van het rijbewijs (zie artikel 164, vierde en zesde lid, WVV). In dergelijke zaken is een kortere onderzoekstermijn wenselijk. Onderhavig besluit voorziet voor deze zaken in een onderzoekstermijn van een week voor zover het bloedonderzoek betrekking heeft op het gebruik van alcohol. Daarmee wordt enkel beoogd te verzekeren dat het openbaar ministerie over zoveel mogelijk informatie over de verdachte kan beschikken voordat wordt beslist over het rijbewijs. Mocht het onderzoeksresultaat onverhoopt later worden opgeleverd dan de gestelde termijn van een week, dan heeft dat niets anders tot gevolg dan dat het openbaar ministerie een beslissing moet nemen over het rijbewijs zonder kennis te kunnen nemen van het resultaat van het bloedonderzoek. Een onderzoeksresultaat dat onverhoopt later wordt opgeleverd is dus nog steeds een onderzoeksresultaat aan de betrouwbaarheid waarvan – in verband met het gebruik tot het bewijs – niet hoeft te worden getwijfeld. Met de zinsnede “voor zover het bloedonderzoek betrekking heeft op het gebruik van alcohol” wordt aangegeven dat de kortere termijn alleen geldt voor dat deel van het bloedonderzoek dat is gericht op het gebruik van alcohol. Als het bloedonderzoek daarnaast ook de vaststelling van drugsgebruik tot doel heeft, geldt voor dat deel van het bloedonderzoek de reguliere onderzoekstermijn.

Onderdeel G

Artikel 19 is op twee punten gewijzigd.

In het tweede lid is het voorschrift vervallen dat het laboratorium dat een tegenonderzoek heeft verricht, het na het onderzoek resterende bloed dient te retourneren naar het laboratorium dat het (oorspronkelijke) bloedonderzoek heeft verricht (onderdeel a). Deze retournering levert namelijk een onnodige handeling op. Het is efficiënter wanneer het laboratorium dat het tegenonderzoek heeft verricht, zelf het resterende bloed vernietigt. Met het resterende bloed zal immers geen onderzoek meer worden verricht. Het besluit voorziet in artikel 20, eerste lid, reeds in de mogelijkheid dat het laboratorium dat het tegenonderzoek verricht, zelfstandig overgaat tot vernietiging van het resterende bloed. Het voorschrift in artikel 19, tweede lid, onder a, stond hier haaks op. Dat voorschrift is dan ook geschrapt. Ook het voorschrift in het tweede lid, onderdeel b, is vervallen, omdat dit een herhaling was van artikel 16, vijfde lid.

Aan artikel 19, vierde lid, is een volzin toegevoegd. Daarin wordt aangegeven dat het bloed dat is afgenomen ten behoeve van een tegenonderzoek, na enige tijd wordt vernietigd als de verdachte nalaat de kosten van dat onderzoek tijdig te betalen. Daarbij is vanuit een oogpunt van uniformiteit aansluiting gezocht bij de bestaande vernietigingstermijn in artikel 20, eerste lid.

ARTIKEL II

Dit artikel wijzigt het Besluit middelenonderzoek bij geweldplegers. Alle hierna genoemde artikelen hebben betrekking op dit besluit, tenzij anders vermeld.

Onderdeel A

Dit onderdeel herstelt een onvolkomenheid in artikel 2. In dat artikel is artikel 179 van het Wetboek van Strafrecht (Sr) (ambtsdwang) aangewezen als geweldsmisdrijf waarvoor een middelenonderzoek kan worden ingezet, maar artikel 180 Sr (wederspanning) niet, terwijl het gebruik van of bedreiging met geweld bij beide misdrijven een bestanddeel van de delictsomschrijving vormt. Met onderhavige wijziging is artikel 180 Sr alsnog aan de lijst van geweldsmisdrijven toegevoegd.

Onderdeel B

In artikel 3 is een foutieve verwijzing gecorrigeerd.

Onderdeel D

De formulering van artikel 13, derde lid, is afgestemd op de formulering van artikel 12, derde lid, van het Besluit alcohol, drugs en geneesmiddelen in het verkeer zoals dat luidt na inwerkingtreding van onderhavig besluit.

Onderdelen C, E, F, en G

Deze wijzigingen komen inhoudelijk overeen met de eerder besproken wijzigingen van het Besluit alcohol, drugs en geneesmiddelen in het verkeer. Zie de artikelsgewijze toelichting bij artikel I, onderdelen B, D, E en G.

De Minister van Justitie en Veiligheid,